

USTADNAMƏ

Özündən özgəyə bir iş buyurma,
Sözün yerə düşər, qiyməti olmaz.
Hər iş tutar olsan, öz əlinlə tut,
Cəfası çox olar, minnəti olmaz.

Obadan obaya dolanma, könül,
Doğru söz deyəndə bulanma, könül,
Avara–avara dolanma, könül,
Doğru yol tutanın bələdi olmaz.

Xərmöhrə gətirib, ləldir deyər,
Doğru söz deyərsən, təbinə dəyər,
Bir igid öz qədrin bilməsə əyər,
Düşər el gözündən, hörməti olmaz.

Halal ilə haram, bil ki, alışmaz,
Qaynayıban bir–birinə qarışmaz,
Cəsədə nuş olub, cana yapışmaz,
Rizasız tikənin ləzzəti olmaz.

Böynunu vurma sən yolda yönsüzün,
Bir bağı yanığın dinlə sən sözüün,
Açgözün, namərdin, xəsis, sonsuzun,
İsmayıl, dünyada qeyrəti olmaz!

Ustadlar ustadnaməni bir yox, iki deyər, biz də deyək iki olsun.

Səyyad olub, ov bərəsin kəsəndə
Yaxşı yerdə yaxşı gözlə, yaxşı yat.
Ovun gəlib bərəsinə çatanda
Yaxşı dinlə, dürüst oxun yaxşı at.

Bekar arvad cavan əri qocaldar,
Əsil arvad çox dərđini azaldar,
Üç şey deyim insan başın ucaldar –
Yaxşı səxa, yaxşı süfrə, yaxşı ad.

Arsız qohum xalqı sənə güldürər,
Pis qardaşın dərdi adam öldürər,
Hüseyn deyər: yıxılsan da qaldırar,
İyid düşmən, ilqarlı dost, yaxşı yad.

Ustadlar ustadnaməni iki deyər, üç deyər, birini də deyək üç olsun.

Gözün açıb bu dünyaya gül olan,
Demə ki, nə yaxşı xoş səfası var.
Alçaltma kəndini, bir növ dolan,
Səfası varsa da, çox cəfası var.

Hər yetənlə ülfət qılma, kənar göz,
Həqiqi dost olan qəlbini əyməz.
Yüz namərd yığılsa bir mərdə dəyməz,
Məhəbbət əhlinin bir vəfası var.

Yaxşı dostu satma dünya malına,
Rəhmin gəlsin fəqəralar halına,
Əvvəlcə fikir ver işin dalına,
Dərk elə sirrinin hər xanası var.

Çıxma haqq yolundan, axtar doğru yol,
Hərcayi sözləri eyləmə qəbul.
İstəyənlə ilqarında möhkəm ol,
Hərdəm xəyallığın nə binası var?

Hər namərdə bel bağlama müttəsil,
Göstərər isbatın olarsa xəcil,
Bədəsil kimsəyə üz versən dəlil,
Novrəs iman söylər iltihası var.

Yəmən şəhərində Xoca Əziz adda bir tacir var idi. Xoca Əzizin varı-dövləti həddini aşmışdı, ancaq övladdan Məsim adlı bir oğlundan başqa kimsəsi yox idi. Günlərin bir günü Xoca Əziz yük bağlayıb, Çin padşahının torpağına sövdəyərriyə getdi. Çin padşahının da bir gözəl qızı vardı. Ona bir yaxşı otaq yaptırmışdı, hovuzu sağ tərəfində, baxçası sol tərəfində. Bu elə otaq idi ki, dünyada misli-bərabəri yox idi. Bu otağın tikilişi Xoca Əzizin çox xoşuna gəldi. Otağın şəklini çəkirdi,

şəkil çəkiləndə, nə təhər oldusa, buranın hovuzu sola, baxçası sağa düşdü. Əziz gəlib bu quruluşda öz torpağında oğluna bir otaq tikdirdi. Ancaq burada hovuznan, bağça tərsinə – sağa-sola düşmüşdü. Məsim oxuyub, elmini tamam sinədəftər eləyib, öz otağında yaşamaqda olsun, indi sizə xəbəri verim Soltan Süleymandan, yəni Süleyman şahdan. Soltan Süleymanın dişi bərk ağrıyırdı, nə eləyirdi, gecə yata bilməyirdi. Bir gün vəzir-vəkili çağırıb dedi:

– Nə olardı bir şey olaydı, ona tamaşa eləyəydim, dişimin ağrısı qoyaydı.

Soltan Süleyman gördü heç kim bir şey bilmir, o saat fəriştələri çağırıb, olara dərdini söylədi. Fəriştələrin biri dedi:

– Mən elə bir yer bilirəm, səni oraya aparsaq, tamaşa elərsən, dişinin ağrısı kəsər.

Süleyman şah dedi:

– Tez məni oraya aparın!

Fəriştə Soltan Süleymanı göynən gətirib, qoydu Məsimin öyünə, dedi:

– Şah sağ olsun, bax, bura yaxşı yerdir.

Soltan Süleyman doğrudan da xoşlandı. Dedi:

– Görən bura, bu oğlana yaraşan bir qız da olarmı ki, gətirələr bura, bular bir-biri ilə sevişə.

Fəriştələrin biri dedi:

– Var, Çin padşahının qızı. Elə otağı da oğlanın otağına oxşayır; özü də oğlana layıxdı.

Soltan Süleyman əmr elədi, fəriştələr gedib, qızı yatdığı yerdə gətirib qoydular oğlanın yanına. Süleyman şahnan fəriştələr də gözə görükmüyüb, bir kənardan tamaşa eləyirdilər. Oğlanla qızın hər ikisini oyatdılar. Qız oğlana bir şillə vurdu ki:

– Sən mənim öyümdə nə gəzirsən?

Məsim dedi:

– Bura mənim öyümdü, sən burda nə gəzirsən?

O dedi: – Öy mənimdi, bu da dedi: – Yox, öy mənimdi.

Soltan Süleyman bulara baxırdı. Bular sözləşdilər ki, otaxların nişanın deyək, qız dedi:

– Mənim baxçam sağda, hovuzum soldadı.

Oğlan dedi:

– Mənimki isə sən dediyinin tərsinədi.

Getdilər, baxdılar. Qız gördü ki, oğlan düz deyir, öy onundu. Gəldilər otağa, qız dedi:

– Bu nə işdi? Yəqin məni bura gətirən var, gənə aparacaq.

Odu ki, qız üstündə Diləfruz yazılan üzüyünü oğlana verdi, özü də dedi ki:

– Mən burdan gedən kimi özümü vuracam lallığa, kim gəlsə danışmayacağam, sən həkim libasında gəl, üzüyü maa görsət, onda danışacağam.

Bular bir-birinə əl atmaq istəyəndə fəriştələr qızı yuxuya verib apardılar öz yerinə. Qız səhər yuxudan ayılındı dedi:

– Ay Məsim, bir az anarı yat.

Qızdar baxıb gördülər ki, xanım sayaxlayır. Dedilər:

– Ay xanım, Məsim kimdi?

Onda Diləfruz götürüb dedi:

Səhər durdum, seyrə vardım,
Yarı gördüm bağ içində.
Rəhm, dərər, dəstə bağlar
Qızılgül yarpağ içində.

Ləblərin təhr edir qəndə,
Rərm eylə mən dərdiməndə,
Yar məni vurubdu bəndə,
Bir əlvən otağ içində.

Diləfruzam, budu andım,
Deməynən yardan usandım,
Pərvanə tək oda yandım,
Qovrulmuşam yağ içində!

Qız bu sözü deyəndən sonra oldu lal. Çin padşahı hər yerə car çəkirdi ki, kim qızının dilini açsa, qız onundu, kim aç bilməsə, onun başı mənimdi. Odu ki, heç kim qızın dilini aç bilmədi, o qədər həkim başı vuruldu ki, sayı-hesabı olmadı.

İndi ərz eliyək Məsimnən. Məsim fikrinnən çox saraldı. Atası bir dəstə molla göndərüb, oğlunun dərini xəbər aldı.

Məsim mollaları görüb başladı ağlamağa. Bu zaman molla ərz elədi:

– Oğul, o barmağındakı üzüyü ver maa, mən sənə dərini əlac eləyim.

Onun cavabında Məsim aldı, görək nə dedi:

Molla, mən də bir sevdaya düşmüşəm,
Dərd əlindən yata bilməm, ağlaram,
Uçurdum əlimnən bəhri-laçınım,
Səyyadiyam, tuta bilməm, ağlaram.

Ah çəkibən sinəm üstən ötürrəm,
Göz yaşımnan şəcərlər bitirəm,
Sərraf olsam qiymətinə yetirəm,
Amanatdı, sata bilməm, ağlaram.

Haqq da bilir əyriynən doğruyu,
Təbib bilir xəstəynən sayrını,
Məsim deyər: Diləfruzdan qeyriyi
Çarx altında buta bilməm, ağlaram².

Söz tamama yetdi. Molla Məsimin könlünü alıb dedi:

– Oğul, mən həmi mollayam, həmi də həkim.

Bu zaman Məsim təzədən aldı, görək nə dedi:

Gəl, ay həkim, mənim dərdimə dərman
Səndən olmaz, öz dilbarım görəkdi.
Eşqin tüccarıyam, qəm bəzircanı,
Həsret çəkən intizarım görəkdi.

Mən də düşdüm eşqin cəzri, məddinə,
Nə olaydı yetəm dərdiməndimə,
Dərman eyləməyə yüz min dərdimə
Diləfruz tək bir həmkarım görəkdi.

Mən Məsiməm, dəli, dolu olmuşam,
Sarılıban heyva tək solmuşam,
Orada bəlyə verib, bəlyə almışam,
O nişanda öz dilbarım görəkdi³.

Söz təzəcə tamama yetişdi, atası Xoca Əziz də gəldi. Gördü mol-
lalar da bir şey eliyə bilmirlər, oğlu yenə ağlayır. Xoca Əziz dedi:

– Oğul, niyə ağlayırsan?

Götürdü Məsim, dedi:

Canım ata, gözüm ata,
Ağlaram, ata, ağlaram!
Mövlam verib mana buta,
Ağlaram, ata, ağlaram!

Aldı atası Xoca Əziz:

Bu yazılan necə yazıdı?
Sinən də eşqin gözüdü,
De görüm kimin qızıdı?
Ağlama, oğul, ağlama!

Aldı Məsim:

Yazılan haqdan yazıdı,
Bu sinəm eşqin gözüdü,
Çin padşahının qızıdı,
Ağlaram, ata, ağlaram!

Aldı Xoca Əziz:

Coşar dəli könül, coşar,
Coşuban həddinnən aşar,
Xoca Əziz yola düşər,
Ağlama, oğul, ağlama!

Aldı Məsim:

Mən Məsiməm, oldum dəli,
Dadıma yetişsin Əli,
Həkim libasında yeri,
Ağlaram, ata, ağlaram!

Söz tamama yetdi, elə bu vaxtda Məsimin anası girdi içəri. Məsim anasını görüb dedi:

Budu, gəldi bahar fəslü,
Zimistan vaxtı yeridi.
Süsən, sünbül, lalə, nərgiz,
Beymürvət baxdı, yeridi.

Aşıq deysisənmi mægər?
Bönövşə boynunu əgər,
Yatmış idi beyəsəbər,
Süleyman taxtı yeridi.

Lalə göstərər dağını
Bağmannar bəsdər bağını,
Sevdaı Məsim ağlımı
Sərdən buraxdı, yeridi⁵.

Anası ağladı, onun boynun qucaqlayıb, üzünən, gözünən öpdü.
Göz yaşını onun göz yaşına qatdı. Anası işdən xəbərdar oldu.

Sonra Xoca Əziz ailəsi ilə xudahafizləşdi, yük bağlayıb, təzədən yola düşdü, özü də üzüyü özünən götürdü. Əhvalatı Məsimdən bir də ətraflı öyrəndi, Məsimi öz qohum-qardaşına tapşırıb dedi:

Ey yığılan elim, ulusum mənim,
Amanatdı, can Məsimin, can sizin.
Qohumum, qardaşım, varisim mənim,
Amanatdı, can Məsimin, can sizin.

Mən bilirəm mənim günahım nədir,
Dadıma yetişsin subhani-qədir.
Gələm, ya gəlməyəm, vəsyətim budur,
Amanatdı, can Məsimin, can sizin.

Xoca Əziz çəkər aman, əlamən,
Müşkül könlünən heç çıxmaz güman,
Bu günkü imamımız sahibi-əzzaman
Amanatdı, can Məsimin, can sizin⁶.

Xoca Əziz yük bağlayıb, yola düşdü. Aylar, illər yol getdi, həkim, sodəyər paltarında getdi çıxdı Çin padşahının torpağına.

Çin padşahı nə qədər çalışırdısa qızın dilini açdıra bilmirdi. Oydu ki, əmr elədi ki, özgə torpaqdan mənim ölkəmə heç kimi buraxmayın, çünki gəlib qızımın lal olduğunu görüb, mənə lağa qoyallar.

Xoca Əziz sərhəddi keçəndə onu qoymadılar. Xoca Əziz götürüb, görək onu qoymayanlara nə dedi:

Bir yanım çarhovuz, sonalar üzər,
Yol ver, gəmçi, yol ver, qafiləm keçsin.
Bir yanım gülşanlıq, bülbüllər gəzər,
Yol ver, gəmçi, yol ver, qafiləm keçsin.

Yönümü çöyürəm şahlar şahına,
Sıtqımı bağlaram qibləgahıma.
Bir namə yazaram Çin padşahına,
Yol ver, gəmçi, yol ver, qafiləm keçsin.

Saraldı Məsimim, gül kimi soldu,
Tutu kimi Diləfruzum lal oldu.
Kim der: yazıq Əziz, gəmin qərq oldu?
Yol ver, gəmçi, yol ver, qafiləm keçsin⁷.

Söz tamama yetdi. Xoca Əziz çox yalvardı, yapışdı, yenə qoymadılar. Onda Xoca Əziz götürüb Çin padşahına bir kağız yazdı ki, “mən belə-belə bir sodəyəyəm. Varım, dövlətim həddini aşıb. Özüm də qocalmışam. İstəyirəm gələm sənənin torpağına, öləndə də varım, dövlətim qalsın sənə”.

Çin padşahına tamah güc elədi, icazə verdi ki, xocanı buraxsınlar. Xocanı buraxdılar Çin torpağına. Xoca Əziz gedib qəflə-qatırı açdı. O zaman da qayda beləydi ki, gərək padşahın adamları o mala əvvəlcə qiymət qoyeydilər, sora sovdəyə o malı sata bilərdi.

Çin padşahı bir dəstə adamnan Xoca Əzizin malına baxmağa gəldi. Mala qiymət qoyub qayıdanda Xoca Əziz dedi:

– Ey şah, eşitmişəm ki, sənənin qızın lal olub. Mən həkiməm, apar məni, onu yaxşı eləyim.

Şah Xocanı gətirdi öz otağına, dedi:

– Əyər qızın dilini açsan, qız sənəndi, açmasan, başın mənimdi.

Xoca Əziz razı oldu. Amba Əzizin çuxasının altında bir balaca cürə var idi. Əzizi apardılar qızın yanına, Xoca Əziz gördü qız o qədər gözəldi ki, gəl görəsən. Xoca onu görən kimi tir-tap yıxıldı yerə. Bir təhər durub gəldi qızın yanına. Qız gördü ki, bu heç həkimə oxşamır. Xoca Əziz burda yavaşca sazı çıxarıb dedi:

Sən ki, cananının canan döyüldün,
Niyə saldın eşq odunu canıma?
Sən ki, onun üçün yanan döyüldün
Nahaq yerdən sən susadın qanıma.

Dərin-dərin dəryalara dalıbdı,
Sarılıbdı, heyva təki solubdu,
Eşqə mübtələdi, cünun olubdu,
Əziz Məsimdi, gövhər kanı nə?!

Qırxların əlindən içibdi tası,
Mövluya bağlıdı yəqin ixlası,
Mən Əzizəm, ol Məsimin atası,
Göndəribdi söygülüsü yanına.

Xocanın sözü qurtarandan sora qız dedi:

– Həkim, sən sözünün axırında bir Məsim sözü dedin, o kimdi?

Xoca qızı aldadıb dedi:

– Qızım, Məsim bizim yerdə bir dağdı.

Xoca qızın nəbzini əlinə aldı ki, görsün onun dərdi nədi. Bu yerdə qız aldı, görək nə dedi:

Əl vurma mənim nəbzimə,
Məndə yoxdu can, ey həkim!
Həlbətdə ki, sən bilirsən
Dərdimi pünhan, ey həkim!

Həkim, dur gözək bağları,
Bülbülün gülşan çağları;
Məsimin çarpaz dağları
Sinəmdə nişan, ey həkim!

Diləfruzam bu dünyada,
Canımı yandırdım oda,
Yatmışdım mən vayğada,
Gördüm pərişan, ey həkim!⁸.

Xoca elə ki dedi: “Məsim dağ adıdı”, – qız inanmadı, aldı, görək dübarə nə dedi:

Əziz gəldin, əziz xəbər gətirdin,
Söylə görüm, Məsim sənə nəyindi?
Doğru danış, haqq eşqini söyündür,
Söylə görüm, Məsim sənə nəyindi?

Baxaram, görünməz dağların başı,
Didəmdən axıtdım qanınan yaşı,
Ya Məsim atası, ya da qardaşı,
Söylə görüm, Məsim sənin nəyindi?

Diləfruzam, mən də çəkərəm ahı,
Dadına yetişsin şahların şahı,
Verdiyim ilqardan dönmərəm dahı,
Söylə görüm, Məsim sənin nəyindi?

Elə ki, sözün qurtardı, Xoca dedi:

– Mən Məsim–zad tanımıram, həkim adamam.

Qız bunun həkimliyinə də şübhə eləyib, aldı, görək nə dedi:

Uca–uca dağ başınnan gəlibsən,
Sənin həkimliyin nə nişanınan?
Xancal alıb, bağrım başın dəlibsən
Sənin həkimliyin nə nişanınan?

Aldı Xoca Əziz:

Uca–uca dağ başınnan gəlmişəm,
Mənim həkimliyim bu nişanınan.
Xancal alıb, bağrım başın dəlmişəm,
Mənim həkimliyim bu nişanınan.

Aldı Diləfruz:

Həkim, sənin gözdərini oydurram,
Oyduzub, yerinə manqal qoydurram,
Verərəm davağa, dərin soydurram.
Sənin həkimliyin nə nişanınan?

Aldı Xoca Əziz:

Xan ağalar daldalardan baxarlar,
Şirin canım eşq oduna yaxarlar.
O nədi ki, qızlar barmağına taxarlar,
Mənim həkimliyim bu nişanınan.

Aldı Diləfruz:

Diləfruzun dedicəyin tutasan,
Səni görüm mətlubuna çatasan,
Mənim daşım bu yerlərdən atasan,
Sənin həkimliyin nə nişanının?

Qızın bu sözünün qabağında Xoca Əziz dedi:

Mən Əzizəm, dedicəyin tutaram,
Allah versə mətlubuma çataram,
Sənin daşını bu yerlərdən ataram,
Mənim həkimliyim bu nişanım¹⁰.

Sözlər tamam olanda Xoca Əziz dedi:

– Qızım, bir stəkan ver, saa dərman verim, yaxşı ol!

Qız bir stəkan su gətirdi, Xoca üzüyü stəkana saldı, qıza verdi. Qız baxıb gördü ki, bu Məsimə verdiyi üzükdü. Qul-qaravaşdar aynadan gördülər ki, qız qoçeynən əməlli-başlı danışır. Gedib bunu padşaha xəbər verdilər. Padşah o saat Xocanı yanına apardırdı, dedi:

– Xoca, isdə mənnən görək nə istəyirsən?

Xoca dedi:

– Yox, padşah, bizim şərtimiz var.

Padşah dedi:

– A kişi, sən qoca adam, o cavan uşaq, elə turalım mən verdim, sənins insafına nə olub?! Əvəzində nə istəsən verərəm, sən qızdan, əl çək?

Hamı Xocanı qınıyıb dedi:

– Ə, sən kişmiş, noğul satan adamsan, neylirsən şah qızını?

Xoca gördü ki, onu qərrib görüb hamı məzəmmət eləyir, ürəyi qubar eliyib, görək nə dedi:

Aldı Xoca Əziz:

Ay ağalar, heç kim qərrib olmasın,
Qərriblərin yeri, yurdu dar olu.
Qərrib dinsə yerbəyerdən qınallar,
Elli dinsə ellərində car olu.

Qərbin üzünə qapı açılmaz,
Yüz xan olsa bir gəddədən seçilməz.
Onun üzü gülüb, qəlbi açılmaz,
Tamam işi-gücü ahü-zar olu.

Xoca Əziz, dur buradan köç indi!
Köçübəni vətəninə keç indi!
Kor yapalaq öz yerində laçındı,
Tülək tərən qürbətdərdə sar olu.

Xoca Əziz aldı dübarə:

Yaxşı olar ellik, günlük, obalıq,
Yalnız daşdan divar olmaz deyəllər.
Bəzircansan, göstərməsən matahın,
Axtarıb, yükündə nə var deyəllər.

İskəndər atlandı, çıxdı zülmatdan,
Xızır gedib, içdi abi-həyatdan,
Bəs düşdü qılıncdan, geyimdən, atdan,
Sırfanı onlardan suvar deyəllər.

Əsil bəylər saxlar alıcı quşu,
Sərraf olan seçər qiymətli daşı,
Bir oğul atadan artırsa işi,
El içində ona tavar deyəllər.

Xoca Əziz quldu, buradan getməz,
Seyrağıb olanlar mətluba yetməz,
Hər nə versən Allah yolunda itməz,
Yüz min qada başdan sovar deyəllər.

Adamlar dedilər:

– A kişi, dəli-zad olmamısan ki, nəvən yerində şah qızını istəyirsən.

Xoca Əziz Diləfruzu özünə yox, oğluna alacağını söyləyib, aldı,
görək nə dedi:

Qasid yoxdu yar yanına göndərəm,
Bir namə yazaram Yəmən elinə.
Payəndaz döşərəm Çinnən Yəmənə,
Ehtaşdığım yoxdu dünya malına.

Mənsuru çəkdilər Hələbdə dara,
Gül əlindən bülbül sinəsi yara,
Biçdirrəm zibalar, tikdirrəm xara,
Zibalar düzdürmə qəddi-dalına.

Xoca Əziz, bu necə namus, necə ardı?
Gədəklər bağlanıb, zirvələr qardı,
Qızın Diləfruz oğlum Məsimə yardı,
Qaynata da kəc baxarmı gəlinə?!¹¹

Sözünü qurtaranda padşah gördü ki, bu, özünün çox basıb kəsir.
Odu ki, padşahın qəzəbi tutdu, onu istədi çəkdirsən dara. Xoca dedi:
– Padşah, günahım nədi ki, mənə asdırmaq istəyirsən?
Aldı Xoca, görək burda nə dedi:

Başına döndüyüm ədalət şahım,
Övladınla o cənnətə varasan.
Sərimin sərtacı, ey qıbləğahım,
Günahkarsam, çəkdirəsən dara sən.

Uca dağ başında hərgiz qar olmaz,
Göy söyüddə heyva olmaz, nar olmaz,
Aynan gün də xalda bərabər olmaz,
Gözəllikdə sən Məsimi görəsən.

Şah hökmüynən mənə gətildilər üzə,
Məsimin yolunda çox çəkdim cəza,
Bir qızıdı, bağışda Xoca Əzizə,
Allahın yolunda gərək verəsən!¹².

Camaat Xocanın sözündən sora padşaha yalvardı ki, Xocanı öldürməsin. Xoca açıb hər şeyi danışdı ki, qızı mən özümə yox, oğlum Məsimə alıram. Həmi də qızın oğlumun nişanısındı. Padşah əhvalatdan halı olub, qızı Xoca Əzizin oğluna verdi. Xoca qızı alıb, yola düşməkdə olsun, görək Məsim noldu. Məsim xüfətinnən saralıb solurdu. Bir qoca qarı dedi:

– Oğul, var səndə, gözəllik səndə, niyə belə saralırsan?
Məsim qarının cavabında dedi:

Başına döndüyüm ay qarı nənə,
Sarılbıdı, gül irəngim solubdu.

Bu gözdərim ağlamasın neyləsin,
Dəli könlüm qəmə qayğı alıbdı.

Mərd istərəm bu sözdəri götürə,
Götürübən mənzilinə yetirə,
Babam gedib sövdüyümü gətirə,
O səbəbdən gözüm yolda qalıbdı.

Boyu sərv ağacı, gərdəni mina,
Şirin can od tutub istər ki, yana,
Diləfruz dərdi məni salıb bu günə,
Qoy desinlər Məsim cinni olubdu.

Qız öyə gələndə gördü Məsim qavağa çıxırmı. Ustadlar deyir ki,
Məsim huşa gedibbiş, bəziləri də deyir ki, öz əhdinə görə ölübbüş.

Qız içəri girib gördü Məsim yerə uzanıldı, qəti danışmır, elə bil lal
olub. Aldı Diləfruz, görək ağlaya-ağlaya nə dedi:

Üzü qonça, ləbi lələ, bənöfşə,
Alagözlü mehribanım, de danış!
Sən danışsan mənim qəlbim şad olu,
Mürvət eylə, çıxdı canım, de danış!

Bayğu gələr, məskən salar bu dala,
Uçdu bülbül, gəldi qondu bu dala,
Al xançalın, qara bağrım budala,
Qoy tökülsün qızıl qanım, de danış!

On dörd, on beşdi Diləfruzun hey yaşı,
Didə yaşı, qannı yaşı, hey yaşı,
Ümmana dönübdü gözümün yaşı,
Çürüdər də giribanım, de danış!¹³

Məsimdən səs çıxmadı. O, maddım-maddım Diləfruzun üzünə
baxırdı. Aldı Diləfruz, görək ağlaya-ağlaya nə dedi:

Haray Allah, nələr gəldi başıma,
Çıxım xalqa nə danışım, nə deyim?!
Rəhim edin gözdən axan yaşıma,
Çıxım xalqa nə danışım, nə deyim?!

Yəqin bil ki, bu dərd məni öldürdü,
Öldürübən gül irəngimi soldurdu,
Deyəllər yad qızı qəsdən öldürdü,
Çıxım xalqa nə danışım, nə deyim?!

Rəhm eylə, Diləfruz kimi kəsdəyə,
Rəqib yoxdu dərman edə xəsdəyə,
Ana gəlib oğlun mənən isdəyə,
Çıxım xalqa nə danışım, nə deyim?!¹⁴

Diləfruz gözlərini çevirəndə Məsim qalxıb yerində oturdu, aldı, sevgilisinə dedi:

Alagözlü mehribanım,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!
Sənə qurban yazıq canım,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!

Mən qalmışdım yana-yana,
Eşqin kar eylədi, cana,
Gəl görüşək qana-qana,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!

Çoxdan həsrət idim sənə,
Çox haqqı-say qoydun mənə,
Baş alıb Çindən Yəmənə,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!

Dərdindən olmuşdum xəstə,
Qəddi mina, boyu bəstə,
Ayaq basıb gözüm üstə,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!

Yar, qədəm qoydun otağa,
Olum boyuna sadağa,
Məsiməm, düşdüm ayağa,
Əfruz, xoş gəldin, xoş gəldin!

Sözün qurtaran kimi yerdən qalxdı, qol-boyun oldular, öpüşdülər, görüşdülər. Başlarına gələnləri bir-birinə nağıl elədilər.

Hamı şad oldu, təzədən onlara qırx gün, qırx gecə toy elədilər. Bir ustad aşiq onların duvaqqapmasını belə bağladı: